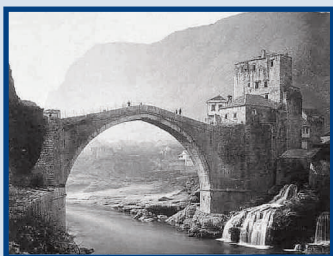

ZAJÍMAVOST

Starý most patřil k nejkrásnějším a nejznámějším mostům na světě. Vrcholné dílo osmanské barokní architektury uchracovalo již od pradávna obyvatele i ty, kteří se do Mostaru dostali. K duze jej v 16. století přirovnával básník Derviš-Paša Bajezidagić, geograf Hadži-Kalfa zase řekl, že jeho klenba ohromí všechny vládce světa. Věhlasný osmanský cestovatel Evlija Čelebi prohlásil, že „projel šestnáct říší a takový most neviděl“. Ohromeni byli i lidé ze Západu. V roce 1658 napsal francouzský cestovatel A. Poulet, že tento most je odvážnější i víc ohromující než slavný Rialto v Benátkách. Obnovit starodávný skvost bylo jedním z prvořadých projektů jak města, tak mezinárodních institucí. Nejdříve bylo nutné vyzvednout ze dna Neretvy kamenné bloky. To byl úkol maďarských potápěčů z jednotek SFOR. Použitelných bylo zhruba 60 % kamenů z někdejších 456 bloků starého mostu. Při stavbě mostu byl použit místní kámen, vápencem zvaný „tenelija“. Jednotlivé bloky byly osekány tak hladce, že do sebe zapadaly jako skládačka a ke spojování nebyla potřeba malta. Aby držely kameny těs-

ně u sebe, použili stavitelé železné svorníky a jako výplň olovo. Z vápence byl též povrch mostu, protože kámen dobře odolává zátěži.

Typ obloukového mostu byl ve starých časech poměrně běžný. Nejdůležitějším kamenem celého mostu byl ten úplně uprostřed (tzv. vrcholový klenák), tento blok držel celý most pohromadě, bez něj by se oblouk zhroutil. Při rekonstrukci byly použity stejné metody a postupy, jaké užívali osmanští stavitelé. To znamená, že jako před více než 400 lety i nyní musel být před stavbou samotného oblouku postaven nejdříve dřevěný rám stejného tvaru. Ten umožnil pokládání kamenů do přesné pozice a vytváření mostu. Když byl položen poslední a oblouky zaklenuty svorníky, rám se mohl odstranit.

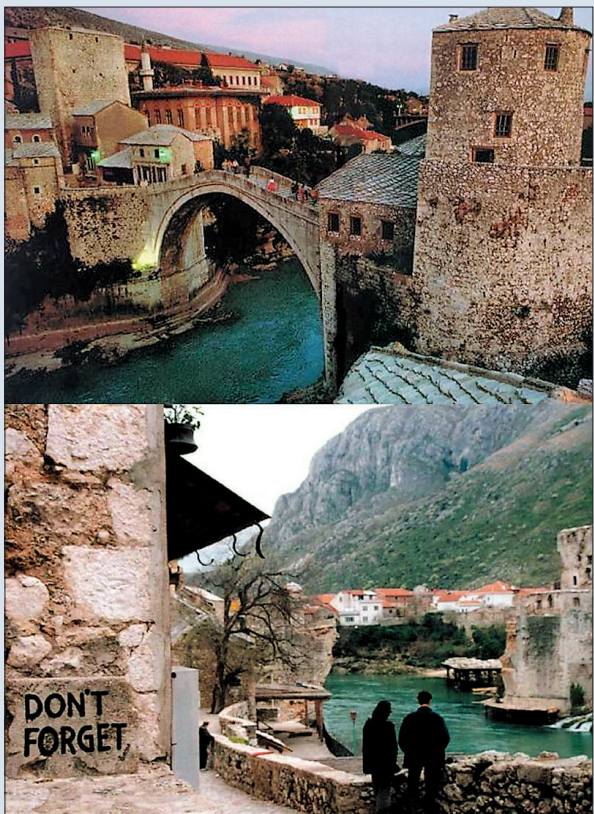

FOTO: ARCHIV

FOTO: ADELA POLÁKOVÁ

Interiér Koski Mehmed-pašiny mešity

→ z pevného sevření a krajina má díky blízkému Jadranu středomořské klima. Je to nejteplejší místo země. Osou i tepnou města je Neretva. Hrdá Neretva, která jako jediná z bosenských řek nekončí svůj život rozmělněná v jiné, větší – teče přímo do moře.

Malé osídlení se tu datuje už v antických dobách, archeologové jdou až do pravěku. Písemnosti z 15. století hovoří o opevněné osadě položené na řece kolem dřevěného mostu zavěšeného na řetězech. Strážcům, kteří hlídali brány mostu, se říkalo „mostari“. A díky nim získalo město jméno.

Koncem téhož století dobylo pevnost osmanské vojsko. Stejně jako v celé Bosně znamenal i tady příchod islámských obyvatelů na jedné straně útlak, ale také velký rozkvět. A už tehdy se začal formovat nový národ, svým způsobem v Evropě ojedinělý. Nucené i dobrovolné přestupování k víře v Al-láha stvořilo širokou vrstvu muslimského obyvatelstva. Po druhé světové válce z ní jugoslávský vůdce Tito učinil národ

i oficiálně. Nebyli to už muslimové, ale Muslimové.

První muslimská čtvrť neboli „mahala“ s patřičnými náležitostmi jako mešita a lázně vyrostla v roce 1475 hned u řeky severně od mostu. Jádrem dnešního starého města se postupně rozšířilo na oba břehy Neretvy. Město se stávalo strategickou křižovatkou obchodních cest na cestě z vnitrozemí k moři. Starý dřevěný most přestal vyhovovat.

Starý most

Zrodil se tak plán na most nový, pevný a kamenný. Tedy, samozřejmě to musel nařídít samotný sultán Sulejman, řečený Nádherný. Druhá polovina 16. století byla vůbec dobou krásných osmanských mostů. Jednomu takovému, ve Višegradu, zajistil nesmrtnost bosenský spisovatel Ivo Andrić v románu Most na Drině.

V Mostaru se díla ujal Mimar Hajruddin, žák slavného stavitele Sinana, považovaného za otce klasické osmanské architektury. Práce trvaly rovných deset let. Roku 1566 bylo